

Orteliuslaan 1041
3528 BE Utrecht
Tel. 030-307 7500

www.watersportverbond.nl
info@watersportverbond.nl

Gemeenteraad van Eindhoven

t.a.v. het hoofd van de afdeling Ruimtelijke Ordening

Postbus 90150

5600 RB Eindhoven

Datum: 21 januari 2020

Briefnummer : U47210-002/20
Contactpersoon : Wim Holdrinet (wim.holdrinet@gmail.com)
Betreft : Zienswijze Ontwerp Omgevingsvisie Eindhoven

Geachte gemeenteraadsleden,

Introductie

Het Watersportverbond bestaat uit én maakt zich sterk voor zo'n 400 aangesloten watersportverenigingen, die meer dan 80.000 leden (recreanten, wedstrijdporters en topsporters) vertegenwoordigen. We ondersteunen onze verenigingen op tal van gebieden. Zo brengen we verenigingsbestuurders meerdere keren per jaar bijeen om kennis en ervaringen uit te wisselen en helpen we met het oplossen van lastige verenigingsvraagstukken. We maken kinderen enthousiast voor de watersport, leiden trainers en instructeurs op, en samen zetten we ons ervoor in dat wedstrijdporters kunnen deelnemen aan eigentijdse en goed georganiseerde wedstrijden. Ook maken we ons sterk voor het toegankelijk, betaalbaar en bevaarbaar houden van de 4400 kilometer aan Nederlandse vaarwegen, en ondersteunen we onze topsporters in het behalen van medailles. Er zijn zo'n 70 kanoverenigingen lid, waarvan zes in de regio Eindhoven.

TKBN

Per brief van 4 december 2019 heeft onze collegiale zusterorganisatie de Toeristische Kano Bond Nederland (TKBN) aan een aantal gemeentebesturen, waaronder het gemeentebestuur van Eindhoven, aandachtspunten ten aanzien van (kano)vaarwater ter overweging gegeven ten behoeve van (ontwerp) omgevingsvisies. Wij onderschrijven de inhoud van die namens het TKBN- bestuur door J. Eggens, portefeuillehouder belangenbehartiging, ondertekende brief van harte. Wij gaan er van uit dat een aantal aandachtspunten van de TKBN-brief in een watersportparagraaf in de Omgevingsvisie Eindhoven wordt opgenomen en via de gemeentelijke thematische en gebiedsprogramma's concreet zullen worden gerealiseerd. Een waterparagraaf in de omgevingsvisie kan een goede verbinding maken tussen de ruimtelijke ordening en de beleidsdomeinen gezondheid, sport, recreatie en toerisme.

Sportakkoord

Wij hebben met belangstelling kennis genomen van de Ontwerp Omgevingsvisie Eindhoven en hebben geconstateerd dat *'beweegvriendelijke openbare ruimte'*, als onderdeel van thema 2. *'Duurzame sportinfrastructuur'* van het landelijke Sportakkoord, meerdere keren in de omgevingsvisie is geciteerd. Dat verheugt ons, omdat waterrecreatie goed kan bijdragen aan gezondheidsbevordering. Meer specifiek kan Eindhovenens open water prima uitnodigen tot kanovaren en daarmee uitnodigen tot sporten en bewegen en ook tot genieten van natuur en rust. Met name de Dommel in Eindhoven kan een excellent kano-vaartraject zijn als onderdeel van een kano-vaartraject van Neerpelt (B) naar 's-Hertogenbosch. De Dommel in het centrum van Eindhoven kan daarmee bijdragen aan een aantal in de omgevingsvisie weergegeven ambities zoals *'werken aan een levendig en aantrekkelijk centrum waar veel te doen is'*.

Goud

In paragraaf 5.1 *'Werken aan een gezonde groei van de stad'* is in onderdeel *'Gezonde leefomgeving'* verwoord dat ruimte wordt gemaakt voor recreatie door te zorgen voor een sluitend recreatief routenetwerk tussen stad en regio (pagina 38). Die ambitie en opgave klinkt ons als muziek in de oren. Al midden 60er jaren van de vorige eeuw vertelde wijlen Chris Jongedijk, toenmalig auteur van ANWB reisgidsen, enthousiast toeristisch kanoër en Nederlands pionier wildwaterkanoën, zijn Eindhovense kanovrienden dat Oost-Brabant met de Dommel recreatief en toeristisch goud in handen heeft. Varen op de Dommel is een uniek 'selling point' voor Eindhoven en voor de Brainportregio en draagt op een kleinschalige en natuurvriendelijke wijze bij aan een aantrekkelijke leefomgeving, een goed vestigingsklimaat, welzijn van inwoners, bevordering van recreatie en toerisme, aantrekken internationaal talent, enzovoorts.

Zienswijzen

Sinds de gouden hartenkreet van Chris Jongedijk is veel gepasseerd, waarmee kanoën binnen het stroomgebied van de Dommel enerzijds is beperkt en anderzijds ook is gefaciliteerd. Verreweg de belangrijkste beperking in de regio Eindhoven betreft een kano-vaartraject door het centrum van Eindhoven. Reeds in het Kanovaartrouteplan Noord-Brabant, een niet vastgesteld beleidsplan van de Provincie Noord-Brabant van september 1987, is vermeld dat het van belang is dat de hoofdloop van de Dommel als een doorgaande kanovaarweg wordt ontwikkeld en dat het de bedoeling is om een doorvaart over de Dommel door Eindhoven te realiseren. Ook in het Recreatief Toeristisch Plan van het toenmalige Samenwerkingsverband Regio Eindhoven, vastgesteld door de Regioraad op 15 december 1994, is voorgesteld het traject over de Dommel door Eindhoven bevaarbaar te maken. Wat dat traject betreft waren de Beleidsnota Nautisch Beheer en het Verkeersbesluit Vaarwegen Waterschap De Dommel 2003, beide in februari 2003 door Waterschap De Dommel vastgesteld, van belang. Door de toenmalige Nederlandse Kano Bond (sinds 2012 geïntegreerd in het Watersportverbond) en door kanoverenigingen in de regio Eindhoven zijn zienswijzen bij het waterschap ingediend betreffende het ontbrekende vaartraject in het centrum van Eindhoven en betreffende het verbod op het varen ter plaatse van vistrappen. Die zienswijzen hebben echter niet geleid tot aanpassingen van het nautisch beleid of het verkeersbesluit vaarwegen.

Veiligheid

Naast de georganiseerde kanosport heeft ook de gemeente Eindhoven met Waterschap De Dommel gecorrespondeerd en overleg gevoerd over het toestaan van kanoën op de Dommel in het centrum van Eindhoven. De eerste brief ter zake van burgemeester en wethouders is op 15 november 2004 naar Waterschap De Dommel verzonden. De correspondentie en het overleg betrof aanvankelijk de mogelijke natuurschade, maar spitste zich uiteindelijk toe op de veiligheid voor kanoërs ter plaatse van de vispassage bij het Van Abbemuseum. Vanwege dat laatste aspect is in 2007 door de Arbo Unie een vaarveiligheidsonderzoek uitgevoerd. Het betreffende rapport vermeldt dat er risico's zijn, maar dat het zonder meer mogelijk is een aantal maatregelen te treffen waarbij aan de wens voldaan kan worden om recreatief kanoën toe te staan.

Na veel correspondentie en overleg heeft de gemeente Eindhoven per brief van 25 juli 2011 Waterschap De Dommel verzocht om een financiële bijdrage te leveren voor het kanopasseerbaar maken van de vispassage bij het Van Abbemuseum. Per brief van 25 november 2011 heeft Waterschap De Dommel afwijzend gereageerd en aangegeven wel met de gemeente Eindhoven te willen meedenken over het recreatief versterken van de Dommel in Eindhoven.

Inspirerende voorstanders van een vaartraject door Eindhoven en het bevaren van de vistrap waren de voormalige burgemeester van Eindhoven wijlen Rein Welchen en de voormalige Eindhovense planoloog wijlen Karel van Dijk, zie voetnoot pagina 3.

Actueel overleg

Naar aanleiding van het verschijnen van de Beleidsnota Recreatie en vanwege de ambitie van Waterschap De Dommel om nieuw vaarbeleid op te stellen is op 22 maart 2012 door het waterschap een workshop of bijeenkomst 'nieuw vaarbeleid' georganiseerd. Met die druk bezochte bijeenkomst is een nieuwe fase van overleg van het waterschap met vaarbeleid-betrokkenen van start gegaan. In het verlengde van die nieuwe fase vindt de laatste jaren regelmatig overleg van vertegenwoordigers van het Watersportverbond, de Toeristische Kano Bond Nederland en de Volmolense Kano Club Waalre plaats met vertegenwoordigers van Waterschap De Dommel. Tijdens het overleg van 21 november 2018 is door de vertegenwoordigers van het waterschap meegedeeld dat de bereidheid binnen het waterschap toeneemt om het vaartraject over de Dommel in het centrum van Eindhoven open te stellen, inclusief het toestaan van varend passeren van de vistrap bij het Van Abbemuseum.

Weerbarstig

Op basis van het bovenstaande mag worden geconcludeerd dat het tot stand brengen van een vaartraject en het toestaan van varen op een vistrap een langdurig proces kan inhouden. In het onderhavige geval blijkt dat een ambitie van de gemeente Eindhoven, die samenvalt met een concrete maatschappelijke wens geïnitieerd vanuit de georganiseerde kanosport, weerbarstig is om te realiseren. Wij pleiten hierbij dan ook voor- en adviseren de gemeente Eindhoven dan ook om watersport-aandachtspunten zoveel en zo goed mogelijk in de omgevingsvisie op te nemen, die op kaarten aan te duiden en er voor zorg te dragen dat de betreffende aandachtspunten via de gemeentelijke thematische en gebiedsprogramma's concreet zullen worden uitgevoerd. Wij vertrouwen erop dat daarmee de watersportbelangen behartigd worden, dat Sportakkoord-thema's worden gediend en dat het bovenstaand beschreven langdurige proces een positieve impuls krijgt en er zicht op uitvoering daarvan komt.

Bijlage I, pagina 4 van deze brief, geeft een voorbeeld van hoe watersport-aandachtspunten in de Omgevingsvisie gemeente Gennep zijn opgenomen.

Bijlage II, pagina 5 van deze brief, geeft voorbeeldtekst voor een watersportparagraaf in de omgevingsvisie.

Van visie naar project

Het bovenstaande maakt duidelijk dat een bepaalde ambitie of een visie-onderwerp niet altijd zonder meer leidt tot concrete uitvoering. Dat geldt nog sterker als het om min of meer idealistische ambities gaat. In dat verband wijzen wij hierbij op enkele aantrekkelijke afbeeldingen van de concept-ontwikkelvisie en -kader Fellenoord/Internationale Knoop XL, zie onderstaand. Die afbeeldingen stralen ambities uit voor de Dommel nabij de Technische Universiteit Eindhoven in de sfeer van varen en uit- en instappen, al dan niet bij horeca ter plaatse. Dat zijn prachtige ambities voor de locatie, voor de stad, voor bewoners en voor bezoekers. Wij pleiten er voor om er voor zorg te dragen dat die afbeeldingen niet slechts 'architectenplaatjes' ter verlichting van de betreffende ontwikkelvisie zijn, maar dat het faciliteren van het bedoelde varen en uit- en instappen wordt gezien als opgave bij de verdere uitwerking van de ontwikkelvisie, een opgave die via de gemeentelijke thematische en gebiedsprogramma's concreet zal worden gerealiseerd.

Met vriendelijke groet,

Arno van Gerven
Directeur Watersportverbond

Voetnoot

Inspirerende voorstanders van een vaartraject door Eindhoven en het bevaren van de vistrap waren de voormalige burgemeester van Eindhoven wijlen Rein Welchen en de voormalige Eindhovense planoloog wijlen Karel van Dijk.

De aimabele en kundige burgemeester Welchen zag begin 2003 vanuit zijn werkkamer in het stadhuis de bijna dagelijks op de vistrap kanoënde Veldhovenaar Floris Braat. Welchen vond dat 'een leuk fenomeen', benaderde een journalist van het Eindhovens Dagblad om Braat te interviewen en wilde kijken of voor Braat een mogelijkheid voor kanotraining op de vistrap gevonden kon worden. Op 20 augustus 2004 finishte Braat als 17^e in de Olympische semi-finale kanoslalom in Athene.

De visionaire Karel van Dijk, voormalig hoofd van de gemeentelijke sector Strategie en voormalig ruimtelijk adviseur Brainport, heeft zich onder meer met succes ingezet voor fiets- en wandelroutes in de Dommelzone in Eindhoven. Daarnaast zag hij als geen ander de 'selling-points' van een recreatieve en toeristische vaarroute door Eindhoven, om daarmee bij te dragen aan de aantrekkelijkheid van Eindhoven en de Eindhovense Brainport-regio.

'Illegale' kanoër inspecteert vistrap

De vistrap van de Dommel in Eindhoven is een unieke plek. Het is een plek waar de natuur en de stad elkaar ontmoeten. Het is een plek waar de vistrap kanoërs hun vaardigheden kunnen toelaten. Het is een plek waar de vistrap kanoërs hun vaardigheden kunnen toelaten.

Floris Braat, vistrap Dommel bij Van Abbemuseum

Floris Braat, Olympische semi-finale 2004 Athene

Bijlage I

Voorbeeld

De Omgevingsvisie gemeente Genneep geeft een voorbeeld van hoe kwaliteiten en ambities van een rivier in de omgevingsvisie kunnen worden opgenomen. In de onderstaand afbeelding links is de paragraaf betreffende het deelgebied 'Vertier op de Niers' weergegeven. De onderstaand afbeelding rechts geeft weer hoe waterrecreatie op de kaart is aangeduid.

2.2.2 VERTIER OP DE NIERS

Deelgebied Vertier op de Niers bevat de laatste negen kilometer van de rivier de Niers, het rivierdal van de Niers met buurtschap De Looi en natuurgebied Zeldersche Driessen. Het Niersdal wordt gekenmerkt door de slingerende bedding en de open graslanden in de rivierdalen, afgewisseld met bebouwing en kleine bosgebieden.

Kernkwaliteiten

- Dynamische rivier
- Natuurlijk rivierdal
- Recreatieve mogelijkheden
- Cultuurhistorische parels

DYNAMISCHE RIVIER
De Niers heeft een brede bedding waarin het oerstromdal nog herkend kan worden.

De Niers is een meanderende rivier die wordt gevoed door regenwater en grondwater. Het grootste gedeelte van de meer dan 100 kilometer lange rivier ligt in Duitsland. De Niers stroomt door een bedding die tijdens de voorlaatste ijstijd door de Rijn is gevormd. In de hoge terrasranden van de uiterwaarden kan het oerstromdal nog herkend worden. Ter hoogte van Ottersum heeft de Niers een nevengeul.

NATUURLIJK RIVIERDAL
De uiterwaarden van de Niers zijn natte graslanden met in de binnenbocht het waardevolle natuurgebied de Zeldersche Driessen.

In de uiterwaarden van de Niers liggen nog een aantal agrarische bedrijven, waaronder enkele intensieve veehouderijen en een zorgboerderij. Tevens vinden zand- en grindontgroningen plaats in het rivierdal. Buiten de bedding ligt natuurgebied de Zeldersche Driessen. Dit bosgebied is uniek vanwege de natuurlijke samenstelling van de beplanting op de rivierduinen.

RECREATIEF PERSPECTIEF
De Niers wordt gebruikt voor recreatie, zoals kanoën en wandelen. Men kan voor ontspanning terecht in cultureel centrum Maria Roepaen, het Nierspark en de Nierspromenade.

De Niers is niet alleen ecologisch waardevol maar ook vanwege de beleving van natuur en landschap. Op de Niers vindt waterrecreatie plaats. Het nabijgelegen culturele centrum Maria Roepaen faciliteert dit. Ten noorden van de stad Genneep ligt het Nierspark en de Nierspromenade die in 2018 is gerealiseerd. In het westelijk deel, ter hoogte van Ottersum lopen wandelroutes en een laarzenpad.

CULTUURHISTORISCHE PARELS AAN DE NIERS
Voormalige kloostercomplex Maria Roepaen vervult een belangrijke culturele functie voor Genneep en omgeving en vormt een cultuurhistorische parel aan de Niers.

Nabij de Niers ligt het culturele centrum Maria Roepaen met landgoed. Dit voormalige kloostercomplex Maria Roepaen vervult een belangrijke culturele functie in Genneep en de wijde omgeving. Het verzorgt concerten, festivals en verzorgt groepsactiviteiten.

Hoofdfuncties

- Waterveiligheid
- Ecologisch netwerk: rivierbedding, de Zeldersche Driessen

Nevenfuncties

- Extensieve dagrecreatie

Kansen

- Bereikbaarheid en beleefbaarheid Niersdal verbeteren
- Versterken recreatieve mogelijkheden Niers (waaronder de recreatievaart)
- Waterkwaliteit verbeteren
- Inrichten als robuust watersysteem/klimaatopgave
- Versterken relatie Niers, Maas en stad Genneep
- Versterken cultuurhistorische identiteit
- Behouden en versterken halfopen kleinschalige landschap met kleinschalige landschapselementen
- Water, natuur en beleving koppelen
- Grondgebonden agrarisch medegebruik
- Versterken relatie stad Genneep en kern Ottersum

Cultuurhistorische parels

Dynamische rivier

Vertier op de Niers

Natuurlijk rivierdal

Recreatieve mogelijkheden

Bijlage II

Voorbeeldtekst watersportparagraaf van omgevingsvisie

Het doel van een watersportparagraaf in een omgevingsvisie is om daarmee de overheid en betrokken partijen te inspireren om actief de verbinding te maken tussen de ruimtelijke ordening en de domeinen gezondheid, sport, recreatie en toerisme. In die zin zijn onderstaand in telegramstijl een aantal tekstvoorbeelden weergegeven (bewerking van teksten uit informatieboekje Watersportverbond en SportcampagneteamNL).

- Draag bij aan gezondheidsbevordering (gezonde leefstijl) door het inrichten van de openbare ruimte die uitnodigt tot sporten en bewegen (beweegvriendelijke leefomgevingen)
- Besteed meer aandacht aan behoud en verruiming van buitensport en openluchtrecreatie
- Draag bij aan investeringen in recreatieve voorzieningen
- Vergroot en verbeter de mogelijkheden voor watersport en waterrecreatie zodat jong en oud, met en zonder beperking, polderheld en stadsmens, kortom iedereen kan recreëren op of aan het water. Iedereen dient lekker sportief bezig te kunnen zijn. Iedereen dient te kunnen genieten van natuur, van rust, in de stad en daar buiten, aan een rivier of aan de kust.
- Zorg voor veilige, toegankelijke en gekoppelde wandel-, fiets-, vaar- en ruiterroutes
- Vergroot het aantal aanleg- en ligplaatsen voor de watersport, inclusief voorzieningen
- Ontwikkel en onderhoudt het netwerk van vaarroutes zonder hindernissen
- Investeer in meer en robuustere natuur in en aan het water, evenals inrichting en beheer van voorzieningen voor vissen, varen, zwemmen, schaatsen en dergelijke
- Betrek sportbonden en recreantenorganisaties actief bij planvorming en uitvoering
- Benut bij sportbonden en recreantenorganisaties mogelijkheden voor medefinanciering, beheer, promotie en voorlichting
- Bevorder dat de gebruikswaarde van water voor zoveel mogelijk Nederlanders ten volle wordt aangewend
- Zorg bij gebiedsontwikkeling voor optimale kwaliteit van waterrecreatie
- Betrek de waterrecreatiesector in een zo vroeg mogelijk stadium bij aanleg, beheer en onderhoud van waterwegen
- Zoek samen met de waterrecreatiesector naar oplossingen voor het waterplantenprobleem, met behoud van de waterkwaliteit.
- Zorg voor aansluiting op doelstellingen en ambities van nationaal en lokaal sportakkoord.
